

PETAR RUNJE

OTOČAC, SREDNJOVJEKOVNA BISKUPIJA I KULTURNI CENTAR

Petar Runje
Nova cesta 7
HR 47300 Ogulin

UDK: 262.3(497.5 Otočac)"04/14'
94(497.5 Otočac)"04/14"
Stručni članak
Ur.: 2006-11-06

Autor, na temelju glagoljskih kodeksa i zapisa, ističe kako je grad Otočac krajem srednjega vijeka, kada postaje biskupsko sjedište 1461. godine, kulturno i duhovno središte, te ga uspoređuje s tada slavним gradom Modrušem.

U bližem okruženju Otočca djelovalo je nekoliko važnih glagoljaških centara, od kojih je do danas sačuvano nekoliko glagoljskih rukopisnih kodeksa. Kanonik Urban iz Otočca početkom novoga vijeka jedan je od djelatnika u senjskoj glagoljaškoj tiskari.

Ključne riječi: Otočac, srednjovjekovna biskupija i kulturni centar, glagoljski kodeksi i zapisi

Krajem srednjega vijeka na širem području Like bilo je više gradskih naselja, a dva su u isto vrijeme postali gradovi, biskupije: Modruš i Otočac. Gradovi Modruš i Otočac imali su dosta važnu ulogu u povijesnim zbivanjima hrvatskog naroda. Grad Modruš imao je veliko političko, kulturno i vjersko značenje. Grad Otočac je bio manji, centar koji se nije isticao nekim posebnim značenjem.

Grad Modruš, ispod ruševina grada Trsana, danas je prekriven humusom i krošnjatim stablima, neznatno seoce s nekih pedesetak stanovnika, a grad Otočac uređeni grad, s perspektivom budućeg razvoja. Tijekom novoga vijeka, izgled i stanje naselja sasvim se izmijenilo. Modruš je mali zaselak na

padini s prostranim ruševinama podgrađa ispod golemih ruševina tvrđave Trsana, a Otočac se propinje da postane značajni gradski centar.

O Modrušu postoji, temeljeno na povijesnim izvorima, određeno mišljenje da je u srednjem vijeku bio važan kulturni, gospodarski i vjerski centar. To mišljenje nastalo je s pravom na temelju saznanja o prošlosti toga grada. Krajem srednjega vijeka, u isto vrijeme Modruš postaje i biskupijsko središte, kao i Otočac. Za Modruš su vezana brojna značajna imena naše prošlosti, prije svega ističe se kao važno frankopansko središte u unutrašnjosti zemlje. Tu su boravili i vodili državničke poslove slavni knezovi Frankopani (Stjepan, Bernardin, Krsto) a nekoć i hrvatski banovi. Njihova riječ i ugled bili su kroz dva-tri stoljeća veoma cijenjeni i visoko uvaženi i u europskim središtima moći, kulture i vlasti, a njihova kulturna razina izdizala se iznad prosječne velikaške, europske feudalne gospode.

U Modrušu su stolovali ugledni biskupi koji su se isticali vjerskim, kulturnim, društvenim i političkim životom, kao što je bio dobro poznati Nikola Modruški, (+ 1480) biskup modruški i dugogodišnji upravitelj papinskih posjeda u Perugi. Po svojem ugledu i značenju ne zaostaje Šimun Kožičić Benja, (+ 1536) biskup modruški, kako na duhovnom tako na kulturnom i državničkom planu.

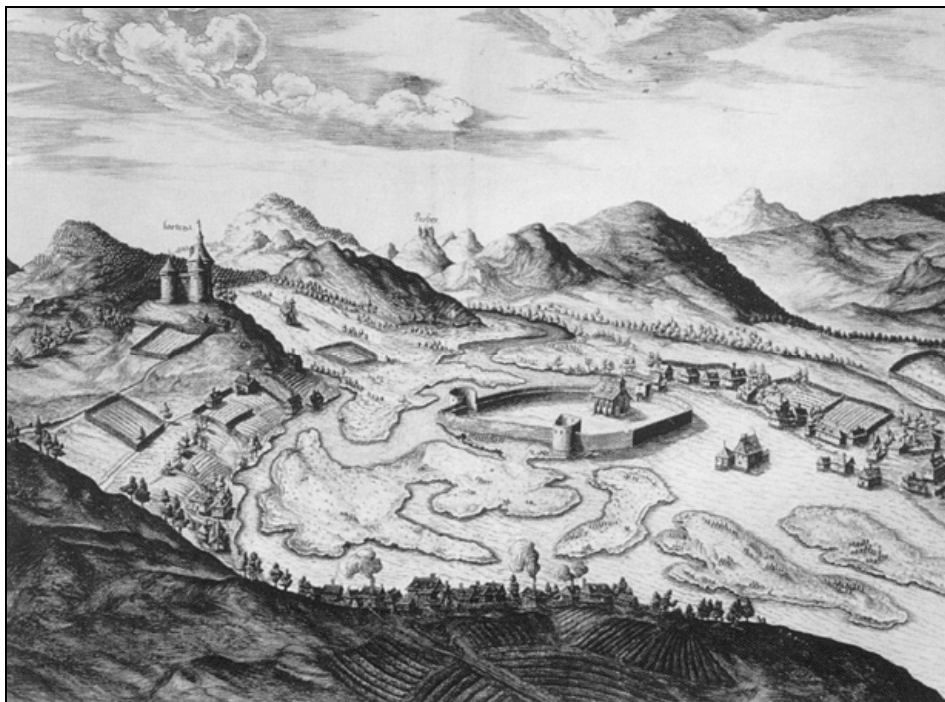
Iz Modruša ističe se, među ostalima, vrijedni glagoljski pisac Pariškog Zbornika Grgur Borislavić, nekoć javni bilježnik, kancelar Skradina, i solidan poznavalac, uz hrvatski, staroslavenskog i latinskoga jezika.¹

Modruš je na putu prema srednjoj Europi značajno trgovačko stjecište. Za Modruš su vezani značajni i presudni datumi naše narodne, hrvatske prošlosti. Modruš se sjeća dana velikih slavlja, ali i sveopće žalosti i tuge. Doživljavao je dane procvata arhitektonskih dostignuća i klesanja monumentalnih zdanja, bio je i zgarište, mjesto plača, uništenja, požara i raznih drugih nepogoda. U svu tu slavnu i tešku prošlost danas pokušavaju zaviriti povjesničari i ljubitelji starina i narodnih korijena. A arheološka i ina specijalizirana istraživanja čekaju da ih stručna tijela i Državni zavodi stave u svoje projekte istraživanja i restauriranja.

Otočac – grad kulturnih i duhovnih dostignuća

Otočac je dugo vremena bio regionalno obrambeno središte cijele Domovine, čak do najnovijeg, Domovinskog rata. Isto tako Otočac je bio, u nešto manjem razmjeru, kulturno središte i na to želim ovdje donekle podsjetiti.

¹ P. RUNJE, 2004, 103-108.

Sl. 1. Veduta Otočca, Stier, 1657.

Kao što je Modruš grad uz kojega se veže naša slavna i teška prošlost, i grad Otočac ima svoje, nešto manje, ali zapažene kulturne, gospodarske i religiozne domete u srednjem vijeku. Otočac danas ima dobru perspektivu, razvojne mogućnosti kao i opravdane ambicije da se formira u značajno kulturno regionalno središte. Ovdje ću samo ukratko navesti nekoliko povijesnih činjenica koje su iz neposredne blizine pa i povezane s Otočcem a kao da nisu dovoljno istaknute u dosadašnjim prikazima. Po svojem dosegu i kulturno-duhovnom značenju sigurno zaslužuju pozornost i pažnju.

Kao što je Modruš, zalaganjem Stjepana Frankopana, tako je i Otočac zauzimanjem Sigismunda Frankopana, brata Bernardinova, istovremeno u drugoj polovici 15. stoljeća postao biskupijski grad.

U Modrušu je bilo nekoliko različitih samostana: benediktinski, augustinski, pavlinski, franjevački. Koncentracija redovničkih zdanja a s tim i različitih duhovnih strujanja, ta činjenica sama po sebi govori o visokoj duhovno-kulturnoj razini Modruša. U Otočcu se tada nalazio od redovničkih

zajednica, koliko je do sada poznato, jedino sv. Nikola, benediktinska opatija u kojoj možda i nije bilo redovnika.

U srednjem vijeku se oko samostana i iz njih širila kulturna i duhovna misao, bujao kulturni život. Iz puka su odlazili sinovi i kćeri u samostane, ondje stjecali naobrazbu i postizali više stupnjeve naobrazbe. Jedan broj onih, koji su postigli visoko stručno znanje, ostajao je u stranom svijetu i tako pronosio glas o svojem narodu i o kulturnom dometu puka iz kojega se dolazi.

Može se reći da se sa svakim kleričkim, svećeničkim i redovničkim zvanjem obogaćivalo brojno pučanstvo. Rodbina klerika i redovnika bila je sretna da je imala svoje školovane sinove, kćeri, nećake i stričeviče i u redovničkim zajednicama. Naime, tako se i interes rodbine i šireg kruga poznanika uključivao u duhovno i kulturno ozračje svojih sinova i kćeri klerika, redovnika i redovnica.² Istaknuti položaj seljačkih sinova i kćeri u kleričkim i redovničkim sredinama bio je u svakom pogledu susret s višim kulturnim i duhovnim razinama. Prema dosadašnjim spoznajama na tom području Otočac se ne može uspoređivati s Modrušem. Međutim, ima nekoliko drugih pokazatelja koji nas uvjeravaju da se i Otočac nalazio u važnom kulturnom okruženju. I to je vjerojatno jedan od razloga da je i Otočac postao biskupski grad – biskupija. Za razliku od Modruša, u kojem su uz glagoljaše bili i latinaši, izgleda da je Otočac bio prožet uglavnom glagoljaškim klerom i redovništvom.

Otočac biskupija

Osnivanje biskupije 5. ožujka 1460. te imenovanje biskupa 13. listopada 1460. za grad Otočac značilo je veliki napredak i promaknuće u svakom pogledu.³ Podizanjem naselja na razinu sjedišta biskupije značilo je i svojevrсно promaknuće u grad. Tako od utvrde ili naselja Otočac postaje u pravom smislu grad.

U društvenom životu biskup je visoko pozicionirana osoba, možda najuglednija osoba u srednjovjekovnom gradu. Pa i sama crkva u kojoj se vrše biskupske službe postaje zborna ili katedralna - stožerna crkva. U toj crkvi službuje više svećenika koji dobivaju promaknuće u čast kanonika. Svaki kanonik imao je i svoje specifično zaduženje: jedan je vodio brigu o ekonomiji crkve, drugi je "lector" vodio je brigu o školovanju i poučavanju pripravnika klerika - žakana, treći je "pojac" koji se brinuo o crkvenom pjevanju, kao i

² U gradu Zadru u drugoj polovici 15. i prvoj 16. stoljeća bilo je više plemićkih kćeri s područja Like u ženskim samostanima grada Zadra.

³ M. BOGOVIĆ, 1997, 29, 31.

druge službe koje su vršili. Tim imenovanjima i njihovim službama, mjesna crkva, odnosno katedrala postaje uzor bogoštolva. Po toj crkvi treba da se ravnaju i druge crkve u biskupiji. Samim tim život u gradu kao da se diže na neku višu razinu bogoštovanja, a to je veliki doprinos cijeloj zajednici vjernika.

Prvi biskup novoosnovane biskupije postao je Blaž, Nikolin, iz Dubrovnika prozvan Nikolić, redovnik reda svetog Dominika, tj. braće propovjednika. Pred samo imenovanje bio je član redovničke zajednice u Zadru,⁴ vjerojatno profesor na višem dominikanskom učilištu u gradu Zadru.⁵ Uz te do sada poznate podatke da je bio profesor sv. Teologije prema Eubelu, imamo potvrdu i u domaćim izvorima. Otočki Biskup Blaž, časni otac, profesor i doktor teologije reda propovjednika, "pater et theologie professor et doctor ex ordine predicatorum" 1. listopada 1473. u Splitu pred javnim bilježnikom i svjedocima splitskim – kanonikom Ilijom Bavalićem i gospodinom Nikolom "de Primo de Ragusio" i Mihovilom pokojnoga Stijanića, krojačem iz Splita te gospodinom Andrijom Jakovličem, javnim ispitateljem u Splitu, imenuje svojim zakonskim predstavnicima svećenika Stjepana Raduilovića iz Dubrovnika, župnika u Novom Brdu i klerika Marina Draščića iz Splita u pitanju prihoda njegove biskupske menze.⁶ Malo zatim 22. siječnja 1474. Blaž, otočki biskup u Splitu, nakon smrti Franka, korčulanskog kanonika, preuzima po određenju pape Siksta IV. u prebendu crkvu sv. Sigurata u Dubrovniku, kao i neke druge kapele na dubrovačkom području. U njegovo ime to će preuzeti upravu dobara svećenik Marko, splitski kanonik.⁷

Nakon smrti Blaža Nikolića, otočkog biskupa, imenovan je Ivan de Chergato, iz Vicenze, koji na toj dužnosti ostaje vrlo kratko vrijeme, a onda je 6. rujna 1493. papa Aleksandar VI. Papa, na otočku biskupsku stolicu imenovao dominikanca Vinka de Andreis Trogiraranina. On će boraviti više-manje izvan biskupije, kao i njegov prethodnik, a nasljednik će mu biti njegov nećak Petar de Andreis, Trogirarinin. Biskup Vinko de Andreis dogovorio se sa senjskim biskupom da će se nakon njegove smrti otočka biskupija ujediniti i postati senjska biskupija. Izbivao je iz biskupije, ali je cijeli svoj radni vijek posvetio duhovnoj izgradnji i angažirao se u organizaciji obrane domovine. Nakon Krbavske bitke iz Modruša piše 6. listopada 1494. Agostinu Barbadigu, duždu u Veneciju o teškom stanju u Domovini. Od pape je imenovan 1515. povjerenikom za Ilirik. Po njemu papa šalje i materijalnu pomoć banu Petru

⁴ M. BOGOVOIĆ, 1997, 31.

⁵ S. KRASIĆ, 1996, 573.

⁶ DAZd, SZN, Splitski arhiv, Kutija br. 1473 i 474.

⁷ DAZd, SZN, Splitski arhiv, Kutija str. 50 Bilj. 5a.

Berislaviću.⁸ Uskoro došlo je do provala Osmanlija, pa Otočac malo-pomalo postaje ratno stratište kroz dvije stotine godina.

Otočka biskupija bila je kratkoga vijeka i pravno ne odviše solidno organizirana, na što su utjecale vrlo nesređene okolnosti, a k tomu sve češći i žešći turski prodori.

O nekim knjigama glagoljaša na području Otočca

U okolini Otočca u srednjem vijeku nastalo je nekoliko vrijednih glagoljskih knjiga koje svjedoče o visokostručno obrazovanim ljudima koji su radili oko tih knjiga. Kako su prepisane u mjestima na području Otočca možemo pretpostaviti da je takvih djela i radnja bilo i mnogo više u samom Otočcu.

Dabarski glagoljski brevijar iz 1486.

Među glagoljskim srednjovjekovnim kodeksima nalazi se i tzv. Dabarski brevijar iz 1486. godine. To je rukopisni brevijar pisan na 306 pergamentskih listova veličine 33 x 23,5 cm. Rukopis nije neka kaligrafska vrijednost, a na samom kodeksu, vjerojatno sami prepisivači, napravili su i pribilježili dosta ispravaka i u samom tekstu i na marginama kodeksa. Kodeks može biti da je bio namijenjen nekoj franjevačkoj zajednici jer završava s blagdanom sv. Franje Asiškoga. Za blagdan sv. Franje navodi se oficij s vlastitim lekcijama i s lekcijama za oktavu sv. Franje.⁹ Istina, nije rijetkost da su i drugi kodeksi imali i oktavu sv. Franje, ali su rijetki koji su imali i lekcije za svaki dan.

U kodeksu se na foliju 159v. nalaze vrlo interesantni zapisi iz 1515. godine, važni za lociranje i identificiranje nekih spomenutih osoba. Tako bilješka od prve ruke zapisana glasi: "A to pisah' ja pop' Stipan' ta račun' zgoru dogovorani' budući z brat'jom mojom' Mikulom' Beroićem' i Ivanom' Tom'šićem' a ti od plemena Dabran' i Zagorac' a pri tom' biše i veće brat'e naše a va to doba bihu velike teškoće i nevole od Turak' a ta br(vi)jal' ta e crikv'ce s(ve)toga Kuz'me i Dom'jana v Dab'ri".¹⁰ Isto tako na početku zapisa 1515. godine, nalazi se zapis koji govori o dužnicima u Dabru.¹¹

Iz ovoga se zaključuje da je kodeks nastao i bio u uporabi u Dabru te da je u Dabru postojala crkva sv. Kuzme Damjana. Sam tekst govori o crkvi,

⁸ M BOGOVIĆ, 1997, 35; S. KRASIĆ, 1996, 587-589.

⁹ V. ŠTEFANIĆ, 1969.

¹⁰ V. ŠTEFANIĆ, 1969, 149-152.

¹¹ V. ŠTEFANIĆ, 1969. "Va ime b(o)že amen' let' g(ospo)dnih 1515 to su duzi /sv..../ v Dabri naiprvo e dužan' Jurić' Škarić'. 8 . dukatov' I so(dni). 30 .".

što znači da nije nemoguće da se uz nju nalazio i eremitorij u kojemu su boravili pustinjaci, pokornici. Možda franjevačke provenijencije.

Jedan zapis bilježi ime svećenika Stjepana s drugom braćom. A u to vrijeme, početkom 16. stoljeća, imali su velikih neprilika s turskim provalama u Gacko područje.

Svakako da bi bilo vrijedno, koliko je to moguće, na temelju drugih izvora, sva navedena imena u zapisima dabarskog brevijara identificirati.

Sl. 2. Dabarski glagoljski brevijar iz 1486.

Kolunićev zbornik iz 1486.

U nedalekom naselju Knežoj vasi, đakon Broz Kacitić iz plemena Kolunića godine 1486. glagoljicom je prepisao, po njemu prozvani, Kolunićev zbornik. Zbornik je to propovijedi s kojim su se služili svećenici. Broz je prepisao taj zbornik po želji Leonarda, senjskoga nadsvećenika. On je za taj posao dobio i dogovorenu nagradu. Danas se zbornik čuva u Bečkoj Nacionalnoj biblioteci. O Brozu Kacitiću doznajemo iz drugih izvora da je postao i javni bilježnik. On je u međuvremenu postao svećenik i položio bilježnički ispit u Rabu kod ovlaštenih članova obitelji De Dominis.¹² Zanimljivo je da on u prepisanom Zborniku piše kolofon ćirilicom. Anica Nazor o tome ukratko iznosi: "I pisari od zanata u svojim glagoljskim rukopisima ćirilicom su ispisivali čitave rečenice, pa i opširne kolofone jednako vješto i jednako lijepo kao što su pisali glagoljicom. Npr. Broz Kacitić iz plemena Kolunića iz Like, koji je u Knežoj Vasi kod Otočca ustavnom glagoljicom napisao 1486. kodeks (po njemu prozvan Kolunićev zbornik) ćirilicom je ispisao kolofon s vlastitim potpisom: Ti že Gospodi pomilui nas Bogu hvali To pisa Broz6 žakan6 knige vikaru Levnardu".¹³ Sigurnost u pisanju odaje nam čovjeka vješta u još bogoslovskim danima, on je đakon kada prepisuje Zbornik, on poznaje solidno i ćirilicu. Kao bilježnik morao je poznavati i pravne propise i latinski jezik. S tim sitnim ali nama dragocjenim podacima dobivamo sliku o stručnom znalcu i solidnom radniku i na duhovnom i na kulturnom polju. Ne znamo tko je prepisao Dabarski brevijar, a o Brozu Kacitiću znamo da je prepisivao dok je bio "žakan". Kasnije postaje svećenik i javni bilježnik.

Svakako je vrijedno uočiti da se u isto vrijeme u blizini Otočca prepisuju dva do danas sačuvana glagoljska kodeksa. Skoro u isto vrijeme (1487. godine) u blizini Otočca nalazi se i dvotomni brevijar prepisan pred stotinu i više godina na području Otočca.

Glagoljski dvotomni brevijar iz 1379.

Nedaleko od Dabra nalazila su se sela Tribihovo i Okrugli. Za crkvu u Tribihovićima pisan je dvotomni brevijar koji se danas nalazi u Vatikanskoj biblioteci. Prvi svezak napisan je do godine 1379. kako stoji na njemu pribilježeno: "Let gospodnih Č T O Ž (1379) let. Ja Fabijan, komu je z(emlja) mati, gresi bogatstvo, a grob otačastvo, pisah sije rubriku, a ne tih

¹² P. RUNJE, 2001, 52.

¹³ A. NAZOR, 2000, 294.

knig. I pisae se (sc. Te knige/ Bogu na čast i svetome Ivanu v Tribihoviće plemenitim ljudem Snikravićem... I v to vrime bihu v Okruglah dobri muži i v Tribihovićih, ki crkvi svojim blagom urešivahu kaleži i rizami, knjigami, krovom, i vsaku dobrotu ka pristoji svetoj crkvi. I v to vrime biše dobar muž u crkve svetago Ivana Pet'r p/o/p, a odvitnik Ivan Batrić v Okruglah, a v Tribihovićih Vlkan Ratčić".¹⁴

Na ovom brevijaru zabilježen je 1500. godine i podatak kako je ovaj brevijar 1487. godine od Turaka odnesen i kako su ga plemeniti ljudi spomenutih sela otkupili. Kao da su svi seljani sudjelovali u toj inače velikoj otkupnoj cijeni. Zapis je pisao Vid, đak svećenika Benka, župnika u Tribihovićima.¹⁵

Ovdje smatram vrijednim navesti i jedan do sada nezapažen podatak koji nalazimo u ovom brevijaru. Naime, u prvom svesku nalazi se kalendar, a u njemu pribilježeni su slijedeći sveci: 27. rujna, "Eliazara is z" sv. Eiazart, ispovjednik je franjevac trećoredac; zatim se za 27. listopada spominje "Ivona is",¹⁶ sv. Ivon, ispovjednik je franjevac trećoredac. Pisanje ovog sveska završeno je godine 1379. To je prvi službeni spomen ovih svetaca na hrvatskom prostoru, i to, koliko je meni poznato, u glagoljskom rukopisnom kodeksu. Tek će se ponovno nakon stotinu godina pojaviti u tiskanom kalendaru, što znači da su stotinu godina prije tiskanog kalendara slavljani na našem prostoru.

I to mi daje povod da pomišljam da je ovo djelo prepisao neki franjevac, ili je prepisivano za neku franjevačku zajednicu. Budući da se u ovom brevijaru nalazi blagdan sv. Franje sa svim čitanjima, zatim čitanja kroz oktavu, to nas utvrđuje u uvjerenju da su negdje u ovim ličkim prostorima bili prisutni i sljedbenici sv. Franje Asiškoga, a pretpostavljam i franjevci trećoredci – glagoljaši zacijelo u drugoj polovici 14. stoljeća. Naime kada mislim na trećoredce, onda mislim i na one pobožne svećenike glagoljaše, koji su bili prožeti duhom Evanđelja kao što je bio sv. Franjo, koji su ga nastojali slijediti pa neki i postadoše trećoredci. Nešto kasnije imamo lijep primjer u Splitu, kada 3. ožujka 1462. godine piše oporuku časnii muž svećenik i primicerij splitske crkve Juraj Petrov te iz ljubavi prema sv. Franji i potaknut njegovim življenjem Evanđelja sve ostavlja siromasima sv. Lazara i neka se nastane trajno u njegovu domu.¹⁷

¹⁴ K. pl. HORVAT, 1911, 515.

¹⁵ K. pl. HORVAT, 1911, 514. "I ja pop Benko Palalić bih va to vrime pribanuš v Tribihovićih i učinih pomoć va te knige jedan star pšenice, I počah, ki slašahu pod svetoga Ivana, da bi učinili zavet meju sobo, a oni učiniše ki čim more, kako dobri I duhovni ljudi." Dalje nabraja što je i koliko tko pomogao za otkup tih knjiga.

¹⁶ R. HRBOKA, 1955. (Fotokopija kalendara donesena je u prilogu knjige.).

¹⁷ "Venerabilis vir dominus presbiter Georgius Petri primicerius ecclesie Spalatensis.. Ductus pretera exemplo beati Francisci, qui Salvatoris nostri egregious et illustris imitator

Iz ovih kratkih i sočnih bilježaka izbija ljubav prema knjizi, župi, zajednici, svećeniku. Svi su ujedinjeni i spremni na najveće žrtve za svoje kulturne i duhovne vrijednosti. Oni su spremni i dati svoje živote braneći svoje svetinje – Vjeru i Domovinu. Kao da nam iz srednjega vijeka dopire odvažna i čvrsta odluka: ostati svoj na svome. Tako nam se pokrajina Gacka prikazuje od najranijih dana kao srce Like i Domovine.

Na području hrvatske glagoljice, barem poimenično je poznat i Urban iz Otočca, senjski kanonik, tiskar ranih glagoljskih izdanja.

Urban iz Otočca

U drugoj fazi rada senjske glagoljaške tiskare 1507./08. nalazimo da među marnim priređivačima glagoljicom tiskanih prvijenaca u kolofonu Naručnika plebanuševa stoji: "Ke knige b(i)še komponene i korežene po domini Urbani zotočca i potomasu dekonu kanonicih crkve senske..", a u kolofonu Tranzita sv. Jeronima: "Komponene i korežene Urbanom' i tomasom' kanon(i)cih' crkve senske", a na Korizmenjaku fratra Ruperta: "I te knige biše komponene i korežene dominom Urbanom' i Tomasom' Katridarićem, kanonicih rečene crkve senske".¹⁸

Kada je Urban dospio u Senj i do kada je djelovao – nije nam poznato. I za najveći broj tih marnih radnika piše danas preuzvišeni gospodin Mile Bogović, gospićko-senjski biskup: "O senjskoj tiskari nisu poznati materijalni podaci niti ima podataka o ljudima koji su je pokrenuli i koji su u njoj radili. O njima se zna gotovo toliko koliko se spominju u samim izdanjima".¹⁹ Možda bi bilo vrijedno barem u Otočcu postaviti jednu spomen-ploču ili označiti malu uličicu u počast Urbanu iz Otočca da bi nas podsjećala na slavnu prošlost i poticala na istraživanje narodnih, kulturnih i duhovnih korijena.

Zaključak

Modruš i Otočac, postali su u isto vrijeme biskupijski centri, imali su važnu ulogu i tako različitu sudbinu do dana današnjega. Zaselak Modruš čeka arheološka iskapanja, Otočac grad sa svim odlikama regionalnog gospodarskog, kulturnog i vjerskog središta.

fruit...omens reliquit .. pauperibus Sti Lazari..". DAZ, Splitski arhiv, Kutija 12, Svešč. 27, fol. 2. 3. III. 1462. str. 74v-75r.

¹⁸ Z. KULUNDŽIĆ, 1966, 167-309.

¹⁹ M. BOGOVIĆ, 1994, 36.

Sl. 3. Otočac – pogled s Fortice

Izvori

Državni Arhiv Zadar

Literatura

Mile BOGOVIĆ, *Glagoljica u Senju*, Senj, 1994.

Mile BOGOVIĆ, Otočka biskupija, *Grad Otočac*, 3, Otočac, 1997, 27-46.

Karlo HORVAT, Glagolitica Vaticana, *Starine*, knj. 33, Zagreb, 1911, 506-535.

Romildo HRBOKA, *Il Calendario del codice Vaticano Illirico* 5, 6, Roma, 1955.

Stjepan KRASIĆ, *Generalno učilište dominikanskoga reda u Zadru ili Univeristas Jadertina 1396 – 1807.*, Zadar, 1996.

Zvonimir KULUNDŽIĆ, Glagoljaška štamparija XV – XVI stoljeća Kosinj-Senj-Rijeka, *Senjski zbornik*, II, 1966, 167-309.

Anica NAZOR, Prožimanje glagoljice i ćirilice na hrvatskom prostoru, *Hrvatska i Europa kultura, znanost i umjetnost*, sv. II. (Uredio Eduard Hercigonja) Zagreb, 2000, 289-298.

Petar RUNJE, Dvije crtice o srednjovjekovnim kulturnim radnicima, *Mogućnosti*, 7/9, Split, 2004, 103-108.

Petar RUNJE, Glagoljaši javni bilježnici, u *Tragom stare Ličke povijesti*, Ogulin, 2001, 49-56.

Vjekoslav ŠTEFANIĆ, *Glagoljski rukopisi JAZU*, sv. I, Zagreb, 1969.

OTOČAC, DAS MITTELALTERLICHE BISTUM UND KULTURZENTRUM

Zusammenfassung

Der Autor, aufgrund der glagolitischen Kodexe und Anmerkungen, hebt hervor wie die Stadt Otočac am Ende des Mittelalters, als im Jahre 1461 der Sitz des Bistums und ein kulturelles und geistiges Zentrum wird, und vergleicht sie mit der damals berühmten Stadt Modruš.

In der Nähe von Otočac wirkte ein paar wichtige glagolitischen Zentren, von denen bis heute einige handschriftlichen Kodexe erhalten wurden. Kanoniker Urban aus Otočac ist am Anfang der Neuzeit einer der Arbeiter in Senjer glagolitischer Buchdruckerei.

Schlusswörter: Otočac, mittelalterliches Bistum und Kulturzentrum, glagolitische Kodexe und Anmerkungen

OTOČAC, THE MEDIEVAL BISHOPRIC AND CULTURAL CENTRE

Summary

The author based his work on Glagolitic codices and notes and he highlighted that the town of Otočac became the centre of the bishopric in 1461, i.e. at the end of the Middle Ages. The town was also a cultural and spiritual centre and the author compared its position with the town of Modruš.

In the nearest surrounding to Otočac, there were some other important Glagolitic centres and some Glagolitic manuscript codices were preserved. Canon Urban from Otočac was one of the workers in the Senj Glagolitic printer at the beginning of the new age.

Key words: Otočac, medieval bishopric and cultural centre, Glagolitic codices and notes